

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

Waterschap Veluwe
J.J. van den Boomgaard
Postbus 4142
7320 AC APELDOORN

Dienst Regelingen

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
www.drloket.nl

T 0800 - 22 333 22
F 070 - 378 61 39
ffwet@minInv.nl

ONTWERPBESLUIT

Onze referentie

Aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191.toek.sh

Bijlagen

11

Datum

Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte heer Van den Boomgaard,

Naar aanleiding van uw verzoek van 5 juli 2012 en de aanvullingen hierop van 4 september 2012, 10 september 2012, 12 september 2012, 16 oktober 2012, 22 oktober 2012, 5 november 2012 en 6 november 2012, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2012/0191, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van de groeiplaats verwijderen van de gulden sleutelbloem en de veldsalie, alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de das, gewone dwergvleermuis, huismus, roek, steenuil, kamsalamander, poelkikker en de bittervoorn.

Ontheffing van artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft de laatvlieger en de rivierrombout is niet nodig, mits de in deze brief genoemde maatregelen worden uitgevoerd.

Procedure

Bij de voorbereiding van de besluiten die nodig zijn voor de uitvoering van de maatregelen Dijkverlegging Cortenoever en Dijkverlegging Voorsterklei, noodzakelijk ter uitvoering van de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier, is besloten tot toepassing van de gemeentelijke coördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.30, eerste lid, onder b, Wet ruimtelijke ordening (Wro) gecombineerd met de provinciale coördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.33, eerste lid, onder a, Wet ruimtelijke ordening (Wro).

ONTWEPBESLUIT

De bedoeling van de voorgenoemde gemeentelijke en provinciale coördinatie is om de voorbereiding en bekendmaking van de voor de uitvoering van de maatregel benodigde besluiten, zoals genoemd in het coördinatiebesluit van de raad van de gemeente Brummen, het coördinatiebesluit van de raad van de gemeente Voorst en het coördinatiebesluit van de Provinciale Staten van Gelderland, inclusief de gelegenheid tot het naar voren brengen van zienswijzen daarop, respectievelijk het indienen van beroep daartegen, voor de verschillende besluiten op elkaar af te stemmen en gelijktijdig te doen plaatsvinden.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

De provinciale coördinatie heeft bovendien tot gevolg dat Gedeputeerde Staten van andere bestuursorganen, tenzij dit een bestuursorgaan van het Rijk is, de medewerking kunnen vorderen, die voor het welslagen van de coördinatie nodig is.

De besluiten die nu gecoördineerd worden zijn:

- Bestemmingsplan Cortenoever van de gemeente Brummen (inclusief MER);
- Bestemmingsplan Voorsterklei van de gemeente Brummen (inclusief MER);
- Bestemmingsplan Voorsterklei van de Gemeente Voorst (inclusief MER);
- Omgevingsvergunning van de gemeente Brummen op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor de activiteiten: het bouwen van een bouwwerk, het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan en het uitvoeren van een werk, geen gebouw zijnde;
- Omgevingsvergunning van de gemeente Brummen op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor de activiteit kappen;
- Omgevingsvergunning van de gemeente Voorst op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor de activiteiten: het bouwen van een bouwwerk, het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan en het uitvoeren van een werk, geen gebouw zijnde;
- Omgevingsvergunning van de gemeente Voorst op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor de activiteit kappen;
- Vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998;
- Besluit op de aanvraag om ontheffing op grond van de Flora- en faunawet;
- Vergunning op grond van de Ontgrondingenwet en de Gelderse ontgrondingenverordening.

Gezamenlijke voorbereiding van besluiten

De ontwerpbesluiten die nodig zijn voor de uitvoering van de maatregelen Dijkverlegging Cortenoever en Dijkverlegging Voorsterklei zijn door betrokken overheden gezamenlijk voorbereid en ook de communicatie daarover heeft gezamenlijk plaatsgevonden. Om de op handen zijnde besluiten zo goed mogelijk bij betrokkenen onder de aandacht te brengen en hen daarover te raadplegen is een intensief gebiedsproces doorlopen met de bewoners, gebruikers, eigenaren en belangengroepen in het gebied. Naast de persoonlijke 'keukentafelgesprekken', waar met betrokkenen over de impact van de maatregel en mogelijke oplossingen is gesproken, is een gebiedsproces voor de totstandkoming van het definitieve ontwerp gestart. Dit gebiedsproces voorzag in een wenssessie, een terugkoppel- en advies sessie en een informatieve sessie.

ONTWEPBESLUIT

Tijdens de wensensessie konden betrokkenen actief hun wensen kenbaar maken en hun vragen stellen. De wensen zijn beoordeeld en zoveel mogelijk verwerkt in twee ontwerpen. Deze twee ontwerpen zijn tijdens een terugkoppelsessie gepresenteerd. In deze bijeenkomst konden betrokkenen zien wat er wel of niet met hun input is gebeurd en een voorkeur voor een van beide ontwerpen uitspreken. In de derde bijeenkomst, de informatieve sessie, is het gekozen ontwerp toegelicht. Dat ontwerp is vervolgens het uitgangspunt geworden van verdere detaillering. De input van betrokkenen is zoveel mogelijk in het ontwerp verwerkt, en alle vragen die tijdens de diverse sessies werden gesteld zijn in antwoorddocumenten verwerkt en verzonden.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Het intensieve gebiedsproces heeft ertoe geleid dat het technische ontwerp zo goed als kan tegemoet komt aan de wensen en belangen van bewoners, gebruikers, eigenaren en belangengroepen in het gebied. Het definitief ontwerp is getoetst aan milieuaspecten, vergunbaarheid, realiseerbaarheid en betaalbaarheid. Ook zijn uitgangspunten van bevoegde instanties bij de afweging van wel/niet honoreren van wensen gebruikt.

In augustus 2010 is door de gemeenten Brummen en Voorst en de provincie Gelderland de notitie reikwijdte en detailniveau vastgesteld. Voorafgaand heeft deze notitie ter inzage gelegen. Deze notitie geeft weer op welke aspecten de ontwerpen zijn beoordeeld. Ook is de omvang en het doel van het project aangegeven. De Commissie voor de m.e.r heeft over deze notitie ook advies uitgebracht die bij de besluitvorming is overgenomen.

Op 21 november jl. is een themabijeenkomst gehouden waarbij betrokkenen hun vragen konden stellen over de werking van de procedure. De werking van de procedure, de reden van provinciale coördinatie, etc. stonden daar centraal. Ook wordt binnenkort een bijeenkomst gehouden waarbij eenieder inhoudelijke vragen kan stellen over de bestemmingsplannen en vergunningen die ter inzage liggen.

Meer informatie vindt u op: www.veluwe.nl en www.ruimtevoorderivier.nl. U vindt hier onder andere presentaties, nieuwsbrieven en algemene informatie over de maatregelen Dijkverlegging Cortenoever en Dijkverlegging Voorsterklei.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Dijkverlegging Cortenoever - Voorsterklei" gelegen in de gemeente Brummen en Voorst. Het project betreft het toevoegen van 264 hectare binnendijks gebied aan het buitendijks gebied van de IJssel bij Cortenoever en 174 hectare bij Voorsterklei. Hierbij worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- verlagen banddijk;
- aanleg nieuwe banddijk;
- vergraven gronden;
- sloop gebouwen;
- dempen, graven en vergraven wateren;
- rooien groen (bos, bomen, houtwallen en hagen);
- inrichting gebied (aanleg wegen, paden, beplanting, en dergelijke);

ONTWEPBESLUIT

- aanleg van voorzieningen voor transport van materialen (onder andere in en langs de IJssel).

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gulden sleutelbloem (*Primula veris*) en de veldsalie (*Salvia pratensis*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de das (*Meles meles*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), huismus (*Passer domesticus*), roek (*Corvus frugilegus*), steenuil (*Athena noctua*), kamsalamander (*Triturus cristatus*), poelkikker (*Rana lessonae*), bittervoorn (*Rhodeus amarus*) en de rivierrombout (*Gomphus flavipes*) voor de periode van 1 juli 2013 tot en met 1 september 2016.

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gulden sleutelbloem en de veldsalie zijn beschermde inheemse plantensoorten als bedoeld in artikel 3, lid 1, van de Flora- en faunawet. De das, gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet. De huismus, roek en de steenuil zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels is alleen ontheffing nodig indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hieronder zal dit nader worden toegelicht. De kamsalamander en de poelkikker zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet. De bittervoorn is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder d, van de Flora- en faunawet. De rivierrombout is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 2, van de Flora- en faunawet. De gewone dwergvleermuis, laatvlieger, kamsalamander, poelkikker en de rivierrombout zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De das en de bittervoorn zijn tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten¹.

Verbodsbepalingen

Op grond van de artikelen 8 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse plantensoorten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen; te vervoeren en onder zich te hebben.

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

¹ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2011, 147.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

ONTWEPBESLUIT

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld nesten, holen, burchten) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Vogelnest

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlieders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de huismus, roek en de steenuil vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de Flora- en faunawet, ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vaste rust- of verblijfplaatsen van de huismus, roek en de steenuil.

Functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

De verbodsbepalingen worden enkel overtreden als de door dit artikel beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De functionaliteit van deze beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen gaat dan door het uitvoeren van de werkzaamheden achteruit of wordt (volledig) aangetast. De voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen kunnen hierdoor niet meer dezelfde functie aan de beschermde diersoorten bieden als voorheen. Onder bepaalde omstandigheden kan het zelfs zo zijn dat aantasting van een - op zich zelf niet beschermd - gebied deze functionaliteit van de beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats aantast en derhalve leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet.

ONTWEPBESLUIT

Laatvlieger

De laatvlieger is in het plangebied aangetroffen. Er zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen binnen het plangebied aangetroffen. De vaste rust- of verblijfplaatsen bevinden zich buiten het plangebied, in de bebouwde kom van Brummen. De laatvlieger foerageert binnen beide deelgebieden, in deelgebied Cortenoever is een vliegroute vastgesteld. Aantasting van foerageergebieden en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Zonder het nemen van mitigerende maatregelen worden door de werkzaamheden indirect voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de laatvlieger beschadigd, vernield en verstoord.

U stelt echter de volgende maatregelen voor om de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de laatvlieger te waarborgen:

- De verlichting van het fietspad parallel aan de Cortenoeverseweg is amberkleurig.
- In de verlichting worden sensoren geplaatst zodat de verlichting alleen brandt wanneer er gebruik wordt gemaakt van het fietspad.

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Om de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de laatvlieger te waarborgen dient u echter ook onderstaande maatregelen uit te voeren:

- Binnen deelgebied Cortenoever dient aanplant van groenelementen gelijktijdig of voorafgaand aan het verwijderen van groenelementen plaats te vinden. De bestaande vliegroutes en de foerageermogelijkheden dienen namelijk gedurende de gehele uitvoering van de werkzaamheden gewaarborgd te blijven.
- Langs vliegroutes van de laatvlieger mag geen gebruik worden gemaakt van bouwverlichting.

Hierdoor zijn effecten van verlichting op de hier aanwezige bestaande vliegroute van de laatvlieger uit te sluiten. Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. Bovendien komt de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de laatvlieger niet in het geding. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

Rivierrombout

De rivierrombout is in het plangebied aangetroffen. Het plangebied heeft de functie van voortplantingsgebied (uitsluitbiotoop en opgroeigebied van de larven). In beide deelgebieden wordt voor de aan- en afvoer van materiaal gebruik gemaakt van een tijdelijke loswal in de rivier. Deze wordt bevestigd in de rivierbodem. In een korte periode, tijdens de aanleg van de tijdelijke loswallen, vindt aantasting van het leefgebied van larven en uitkruipbiotoop plaats. Indien de werkzaamheden tijdens de vliegperiode van de adulte dieren worden uitgevoerd, kan hierdoor de voortplanting verstoord worden. Zonder het nemen van mitigerende maatregelen worden door de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van rivierrombout beschadigd, vernield en verstoord.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

ONTWEPBESLUIT

Dienst Regelingen

U stelt echter de volgende maatregelen voor om de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de rivierrombout te waarborgen:

- De aanleg van de tijdelijke loswallen aan de rivier en eventuele werkzaamheden aan deze constructies worden uitgevoerd buiten de periode half juni tot en met half september.
- Bij de aanleg van de tijdelijke loswallen worden opgaande structuren in en langs de rivieroever gespaard.
- De rivieroever blijft intact bij de ingebruikname van de transportroute.

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende.

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Omdat in beide deelgebieden slechts één (Voorsterklei) of twee (Cortenoever) tijdelijke loswallen worden aangelegd, zijn de negatieve effecten gering van aard. Het leefgebied dat tijdelijk verdwijnt is niet essentieel voor het voortbestaan van de populatie.

Bovendien is voor de soort de populatietrend positief, wat aangeeft de hoeveelheid leefgebied nog niet beperkend is voor de populatiegrootte. Imago's verblijven tijdens de rijpingsperiode niet in dichte nabijheid van het water. Geslachtsrijpe dieren keren wel terug naar de rivieroever. Tussentijds kunnen de oevers wel verlaten worden om te foerageren. Omdat de imago's mobiel zijn, zijn voor leefgebied van deze imago's naar verwachting dan ook voldoende uitwijkmogelijkheden in de nabije omgeving. Omdat de rivieroever tijdens de ingebruikname van de transportroute intact blijft, worden hierdoor geen vaste rust- of verblijfplaatsen van de larven beschadigd en blijft het opgroeigebied intact. Na afloop van het project is de rivierbodem en de -oever weer geschikt als leefgebied voor de soort.

Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. Bovendien komt de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de rivierrombout niet in het geding. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

Conclusie laatvlieger en rivierrombout

Dit houdt in dat het toegestaan is bovenstaande werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de in dit besluit genoemde maatregelen worden uitgevoerd.

Dit besluit geldt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen. Dit besluit geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in dit besluit zelf niet anders is aangegeven. U dient direct contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als beoordeeld bij dit besluit noodzakelijk zijn. Als u de maatregelen zoals genoemd in dit besluit niet uitvoert, heeft u (mogelijk) toch ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

ONTWEPBESLUIT

Als u toch een ontheffing nodig heeft voor een soort die genoemd is op bijlage IV van de Habitatrichtlijn dient u voor het verkrijgen van deze ontheffing voor het project een belang, genoemd in de Habitatrichtlijn, aan te tonen. Indien dit belang niet kan worden aangetoond, wordt de aanvraag afgewezen en mag u het project niet uitvoeren. De belangen genoemd in de Habitatrichtlijn zijn:

- Bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats.
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid.
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Daarnaast wijs ik u erop dat als u afwijkt van de maatregelen zoals genoemd in dit besluit, zonder ontheffing of goedkeuring aan te vragen, u zeer waarschijnlijk in overtreding bent van de Flora- en faunawet. Ik kan dan door bestuursrechtelijke dwang toe te passen de strijdige situatie alsnog beëindigen. Dat kan betekenen dat een last onder dwangsom wordt opgelegd, of dat bestuursdwang wordt toegepast. Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Flora- en faunawet bepaalde.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang "de volksgezondheid of openbare veiligheid".

Instandhouding van de soorten

Gulden sleutelbloem

De gulden sleutelbloem is in het plangebied aangetroffen. Eén locatie in het noorden van deelgebied Voorsterklei bestaat uit minstens 500 exemplaren. De overige groeiplaatsen bestaan uit kleine aantallen van de soort. Door het afgraven van de bestaande dijk en de aanleg van de nieuwe dijk worden binnen deelgebied Voorsterklei vijf groeiplaatsen van de gulden sleutelbloem beschadigd en vernield. Door het afgraven van de bestaande dijk wordt binnen deelgebied Cortenoever één groeiplaats van de gulden sleutelbloem beschadigd en vernield.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

ONTWEPBESLUIT

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in paragraaf 8.2 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei" van 3 september 2012 en de aanvullende maatregel zoals voorgesteld in de memo van 5 september 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping is in de ontheffing echter aanvullend voorschrift 7 opgenomen.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Het is zeer aannemelijk dat op een groot deel van de herplantlocaties de soort aanslaat. Er blijft bovendien geschikt habitat aanwezig, wat momenteel echter nog niet gekoloniseerd is. Zeer waarschijnlijk zal dit op termijn gekoloniseerd kunnen worden. Tevens is het aannemelijk dat op termijn langs de nieuwe bandijken nieuwe groeiplaatsen voor de gulden sleutelbloem ontstaan. Echter het ontstaan van nieuwe groeiplaatsen zal zeker meerdere jaren vergen. Het koloniseren van geschikt leefgebied zal mogelijk ook meerdere jaren vergen. De zaden van de soort worden namelijk niet door de wind verspreid, wat het kolonisatievermogen van een plantensoort beperkt. De gulden sleutelbloem komt ook nog algemeen in andere delen van Nederland voor. De gunstige staat van instandhouding van de gulden sleutelbloem komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen.

Veldsalie

De veldsalie is in het plangebied aangetroffen. De veldsalie is aanwezig in deelgebied Cortenoever op vier groeiplaatsen op drie locaties: de winterdijk, de Weg naar het Ganzenei en aan de Holthuizerweg. In deelgebied Voorsterklei komt de veldsalie voor op één groeiplaats aan de winterdijk, ten westen van het gemaal. Binnen beide deelgebieden worden, door het afgraven van de bestaande bandijken, groeiplaatsen van de veldsalie beschadigd en vernield. De groeiplaatsen van de veldsalie in deelgebied Cortenoever, nabij de kruising van de Holthuizerweg, blijven behouden.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen 2.1 en 13.3 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei" van 3 september 2012 en de aanvullende maatregel genoemd in de memo van 5 september 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping is in de ontheffing echter aanvullend voorschrift 11 opgenomen.

Het is zeer aannemelijk dat op een groot deel van de herplantlocaties de soort aanslaat. Er blijft bovendien geschikt habitat aanwezig, wat momenteel echter nog niet gekoloniseerd is. Zeer waarschijnlijk zal dit op termijn gekoloniseerd kunnen worden. Tevens is het aannemelijk dat op termijn langs de nieuwe bandijken nieuwe groeiplaatsen voor de veldsalie ontstaan. Echter het ontstaan van nieuwe groeiplaatsen zal zeker meerdere jaren vergen. Het koloniseren van geschikt leefgebied zal mogelijk ook meerdere jaren vergen. De zaden van de soort worden namelijk niet door de wind verspreid, wat het kolonisatievermogen van een plantensoort beperkt.

ONTWEPBESLUIT

De veldsalie komt ook nog in andere delen van Nederland voor. De gunstige staat van instandhouding van de veldsalie komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen.

Dienst Regelingen

Datum

Das

De das is in het plangebied aangetroffen. In het noorden van deelgebied Voorsterklei is sinds 2004 een burchtlocatie aanwezig. Hier zijn drie burchten aanwezig op een oud dijkje. Een vierde burcht/pijp bevindt zich iets zuidelijker in een houtwal. De burcht aan de zijde van de uiterwaard vormt de hoofdbewoning. De totale locatie bestaat inmiddels uit meerdere burchten en vluchtpijpen. Er is ook een duidelijk in gebruik zijnde wissel aanwezig tussen de drie verschillende burchten op het dijkje. Uit de omgeving van het plangebied zijn meerdere dassenfamilies bekend. Het agrarisch gebied rondom de burcht wordt gebruikt als foerageergebied voor de clan dassen. Aantasting van foerageergebieden en migratieroutes is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191**

Door de aanleg van de nieuwe dijk wordt de hoofdburcht beschadigd, vernield en verstoord. Rondom de andere twee burchten op het oude dijkje wordt vegetatie verwijderd. Daarna worden het dijkje en hiermee beide burchten afgegraven. De meest zuidelijke burcht/pijp wordt met de werkzaamheden ontzien, deze blijft hiermee geschikt voor bewoning door dassen. Binnen het noordelijk deel van deelgebied Cortenoever, het primaire leefgebied van de clan dassen, wordt op grotere schaal vegetatie verwijderd. Omdat op grotere schaal vegetatie verwijderd wordt, verminderd de dekking voor das en vermindert de kwaliteit van het foerageergebied. Een deel van het huidige foerageergebied wordt bovendien vergraven tot strangen en watergangen. Omdat dassen niet snel vrijwillig zwemmen, werpen deze wateren tevens een barrière op in het foerageergebied van de das. Door het uitvoeren van kap- en graafwerkzaamheden in het huidige foerageergebied van de clan dassen worden bestaande wissels vernield.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in paragraaf 6.3 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei" van 3 september 2012 en de schriftelijke aanvulling, via e-mail, hierop van 12 september 2012 en memo van 16 oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn onvoldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing dan ook aanvullende voorschriften 20 en 21 opgenomen.

Voor het verlies van drie bestaande burchten wordt één kunstburcht aangelegd ten westen van de nieuwe bandijk en één kunstburcht in het oosten van plangebied Voorsterklei (perceel Bouwmeester). Deze kunstburcht ten westen van de nieuwe bandijk ligt binnendijks. De kunstburcht op het perceel van Bouwmeester ligt buitendijks kent een overstromingsfrequentie van 1x25 jaar. De locatie van de alternatieve burcht ten westen van de nieuwe bandijk is gepland binnen een kilometer van een door een andere clan dassen bewoonde burcht (langs de Voosterbeek).

ONTWEPBESLUIT

Het is niet bekend tot waar het territorium reikt van deze naburige clan dassen. Mogelijk treden territoriumconflicten op. De dassen zijn, na uitrasteren, aangewezen op het zelfstandig vinden van een nieuwe burchtlocatie. Dit kan de meest zuidelijk resterende burcht/pijp zijn of één van beide kunstburchten. Het kan echter ook zijn dat de ingrepen in het plangebied dusdanig verstorend zijn, dat ze op zoek moeten naar een nieuw territorium.

Hoewel niet zeker is dat de gehele clan dassen direct gebruikt zal maken van de geboden alternatieve burchtlocaties, komen rondom beide deelgebieden echter meerdere clans van dassen voor. Door het aanbieden van twee kunstburchten en voedsel wordt de regionale en lokale populatie van de das een inrichting van het gebied geboden die de kans op duurzaam gebruik maximaliseert. De gunstige staat van instandhouding van de das komt dan ook niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen.

Verblijfplaatsen

In deelgebied Cortenoever zijn verschillende verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Op Landgoed Reuversweerd zijn twee paarverblijfplaatsen, een kraamkolonie en een zomerverblijfplaats aanwezig. Eén paarverblijf bevindt zich in de ankerloods, het andere paarverblijf bevindt zich in de kleine dienstwoning tussen de oude boerderij en de Piepenbeltweg. De zomerverblijfplaats bevindt zich in de grote dienstwoning, gelegen aan de oprijlaan van het landgoed Reuversweerd. Op Laag Helbergen is een paar-/zomerverblijfplaats aanwezig. Aan de Holthuiserweg zijn uitwerpselen gevonden, maar tijdens het uitgevoerde onderzoek zijn daar geen dieren aangetroffen.

In deelgebied Voorsterklei zijn vier paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Eén bevindt zich op het erf Wellenberg, één op erf de Schnaauwert, één bij het gemaal Middelbeek en één op een niet nader vastgestelde locatie op de kruising van de Geldershoofd met de IJsselstraat.

Door het uitvoeren van de sloopwerkzaamheden worden vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vernield, beschadigd en verstoord. Op Landgoed Reuversweerd, deelgebied Cortenoever, betreft het één paarverblijfplaats. Beide dienstwoningen, met daarin een paar- en een zomerverblijfplaats, worden gesloopt. De zomerverblijfplaats op het landgoed is echter nauwelijks aan te merken als vaste rust- en verblijfplaats omdat deze incidenteel gebruikt wordt. De verblijfplaats aan de Holthuiserweg verdwijnt, maar deze is ook alleen in gebruik als incidentele zomerverblijfplaats. Omdat tijdens geen van de onderzoeksronden hier vleermuizen zijn waargenomen, betreft dit geen vaste rust- en verblijfplaats. Alleen de paarverblijfplaats in de kleine dienstwoning kan worden aangemerkt als vaste rust- en verblijfplaats die verdwijnt. De kraamkolonie en het andere paarverblijf op Landgoed Reuversweerd blijven behouden, net als de paarverblijf bij Laag Helbergen.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

ONTWEPBESLUIT

In deelgebied Voorsterklei betreft het door de sloop van erf De Schnaauwert één paarverblijfplaats. De overige paarverblijven blijven behouden.

Dienst Regelingen

Datum

Omdat de locaties voor alternatieve verblijfplaatsen ten aanzien van landgoed Reuversweerd nog niet bekend zijn, kan niet verzekerd worden dat de gewone dwergvleermuis de alternatieve verblijfplaatsen direct in gebruik zullen nemen. Er worden voor het verlies van de paarverblijfplaats op Reuversweerd op verschillende locaties binnen het deelgebied Cortenoever alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd, waardoor op termijn geen nadelige effecten te verwachten zijn. Voor de genoemde incidenteel in gebruik zijnde zomerverblijfplaatsen die verdwijnen in deelgebied Corenover zijn naar verwachting voldoende uitwijkmogelijkheden in de nabije omgeving. Een tijdelijke afname van de hoeveelheid paar- en zomerverblijfplaatsen zal mogelijk leiden tot een kleine dip in de populatie, maar heeft geen nadelige gevolgen op de gunstige staat van instandhouding van de kolonie van de gewone dwergvleermuis op landgoed Reuversweerd.

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191**

Op het nieuwe erf van de Schnaauwert, deelgebied Voorsterklei, worden alternatieve verblijfplaatsen aangeboden, maar omdat de inrichting ervan nog onvoldoende concreet is, is niet verzekerd dat de huidige functionaliteit van de voortplantings-, rust-, en verblijfplaatsen op het erf in kwalitatieve en kwantitatieve zin behouden blijft voor de aanwezige populatie van de gewone dwergvleermuis. Binnen het deelgebied Voorsterklei zijn echter meerdere paarverblijfplaatsen aanwezig, welke wel behouden blijven. Doorgaans paren vrouwtjes van de gewone dwergvleermuis met meerdere mannetjes. Een tijdelijk of mogelijk permanent verlies van één paarverblijf heeft geen gevolgen voor de populatie op lange termijn. Omdat binnen het plangebied foerageergebied aanwezig blijft, mag verwacht worden dat de resterende paarverblijfplaatsen ook functioneel blijven. Hierdoor heeft de ingreep geen gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van de lokale kolonie van de gewone dwergvleermuis in deelgebied Voorsterklei.

Essentieel foerageergebied en vliegroutes

In beide deelgebieden is de soort foeragerend aangetroffen. Binnen de grenzen van deelgebied Voorsterklei zijn geen primaire/essentiële vliegroutes van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. In deelgebied Cortenoever wel. Deze wordt gebruikt door aanzienlijke aantallen van de gewone dwergvleermuis. Dit zijn dan ook essentiële vliegroutes.

Aantasting van foerageergebieden en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien deze van groot belang zijn voor de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

Door het verwijderen van groen en erven in deelgebied Cortenoever, worden de verbindingen tussen de vliegroutes en delen van het foerageergebied beschadigd, vernield en verstoord. Mogelijk treedt ook lichtverstoring op bij de aanwezige vliegroutes.

ONTWEPBESLUIT

Dienst Regelingen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen 12.2.1, 12.2.2 en 12.3.1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Natuurmaatregelen Cortenoever en Voorsterklei" van 3 september 2012 en de schriftelijke aanvulling, via e-mail, hierop van 12 september 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften 32, 33, 34 en 41 opgenomen.

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Het foerageergebied in deelgebied Voorsterklei verandert niet. Door de aanleg van water worden hier op langere termijn zelfs meer foerageermogelijkheden geboden.

Het foerageergebied bij Reuversweerd blijft aanwezig. Voor de kolonie die op het landgoed aanwezig is, blijft hierdoor voldoende foerageergebied aanwezig. Door het behoud van een deel van de elementen die door de gewone dwergvleermuis benut worden om te foerageren en door de aanleg hiervan treedt binnen deelgebied Cortenoever als geheel een verwaarloosbaar verlies aan foerageergebied op. Ook binnen deelgebied Voorsterklei blijft voldoende foerageergebied beschikbaar voor de aantallen gewone dwergvleermuis die van dit deelgebied in de huidige situatie gebruik maken.

Voor de kolonies in Brummen zal het foerageergebied in deelgebied Cortenoever echter slecht bereikbaar kunnen worden. De vliegroutes van Brummen naar deelgebied Cortenoever lopen met de nieuwe inrichting immers 'dood'. Door het verwijderen van groenstructuren en erven ontstaat er in de vliegroutes vanuit Brummen in de nieuwe situatie een gat van meerdere honderden meters tot aan de RWZI en ook in noordelijke richting (Cortenoeverseweg). Voor de kolonie gewone dwergvleermuizen in de bebouwde kom van Brummen kan het foerageergebied in deelgebied Cortenoever hierdoor onbereikbaar worden. Dit kan indirecte effecten hebben op de aantallen gewone dwergvleermuizen uit de bebouwde kom van Brummen. Voor de kolonie op landgoed Reuversweerd kan dit betekenen dat deze geïsoleerd wordt. Dit kan inhouden dat deze kolonie zich op lange termijn niet kan handhaven.

Het gebruik van alternatieven door de soort om dit gebied te bereiken zijn twijfelachtig. Van beide te realiseren watergangen zal omliggende vegetatie, in verband met stroming, relatief intensief beheerd worden, waardoor hier mogelijk niet de gehele actieve periode van de gewone dwergvleermuis voldoende dekking en geleiding aanwezig is. Over het gebruik van onbegroeide dijken als vliegroutes bestaat ook geen zekerheid. Hiermee is het niet zeker of exemplaren uit de kolonie uit Brummen deelgebied Cortenoever nog wel kunnen bereiken. Aangezien van deze verbinding in de bestaande situatie tientallen gewone dwergvleermuizen gebruik maken betreft deelgebied Cortenoever voor een onbekend deel van deze kolonie zeer waarschijnlijk essentieel foerageergebied. Indien voor de kolonie uit Brummen deelgebied Cortenoever onbereikbaar zou worden houdt dit in dat de kolonie op het landgoed geïsoleerd komt te liggen. Zonder voldoende uitwisseling is de gunstige staat van instandhouding van deze kolonie ook niet gewaarborgd.

ONTWEPBESLUIT

De lokale gunstige staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis kan hiermee in het geding komen. Voor het waarborgen van de gunstige staat van instandhouding van beide kolonies zal daarom een verbinding aanwezig moeten blijven tussen beide kolonieplaatsen. Dit is in deze situatie onvoldoende verzekerd. Er dient dan ook monitoring plaats te vinden over de bereikbaarheid van deelgebied Cortenoever voor de kolonie gewone dwergvleermuis uit Brummen. Dit is als voorschrift 33 toegevoegd aan de ontheffing.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Effecten van verlichting op de aanwezige bestaande noord-zuid vliegroute op de Cortenoeverseweg van de gewone dwergvleermuis zijn uit te sluiten.

De gewone dwergvleermuis vormt voor Nederland een algemene soort. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Huismus

De huismus is in het plangebied aangetroffen. In deelgebied Cortenoever komen ongeveer 160 broedparen voor. In deelgebied Voorsterklei komen ongeveer 50 broedparen voor. Het plangebied heeft de functie van nestplaats en foerageergebied voor de huismus. De nestplaatsen bevinden zich in bebouwing. Foerageergebied bevindt zich in de regel binnen 100 meter rondom de nestplaats. Het foerageergebied bestaat in het plangebied uit erven en omliggend agrarisch gebied. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

In deelgebied Cortenoever verdwijnt door het uitvoeren van sloopwerkzaamheden nestgelegenheid voor 150 broedparen van de huismus. In deelgebied Voorsterklei verdwijnt door het uitvoeren van sloopwerkzaamheden nestgelegenheid voor 25 van de aanwezige broedparen huismus. Bij De Wellenberg verdwijnt alleen een deel van de aanwezige beplanting. Hiermee verdwijnt potentieel foerageergebied en dekking, maar verwacht wordt dat de resterende beplanting op en rond het erf blijft voorzien in voldoende leefgebied voor alle aanwezige broedparen op deze locatie.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen 4.1.3 en 4.2.3 van het bij de aanvraag gevoegde rapport van 3 september 2012 en de memo van 16 oktober 2012 en e-mail van 5 november 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften 42 en 47 opgenomen.

Binnen beide deelgebieden kan niet worden voorzien in voldoende alternatieve nestgelegenheid om de populatiegrootte binnen deze gebieden te behouden. Er worden echter wel in ruime mate compenserende maatregelen getroffen binnen de bebouwde kom van Brummen en Voorst. In beginsel kan dit als één lokale populatie worden gezien.

ONTWEPBESLUIT

Echter omdat het tussenliggende gebied niet heel geschikt is als leefgebied voor de huismus zal de uitwisseling minimaal zijn. Er zal dus wel sprake zijn van een terugval in de lokale populatiegrootte. Door de investeringen in de bebouwde kom van Brummen en de bebouwde kom van Voorst blijft de regionale gunstige staat van instandhouding en de landelijke gunstige staat van instandhouding echter gewaarborgd. De gunstige staat van instandhouding van de huismus komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Roek

De roek is in het plangebied aangetroffen. In de kolonie bij de RWZI bevonden zich in 2011 60 nesten. In april 2012 is wederom een bezoek gebracht aan de kolonie. Deze bleek verlaten. Echter, er is in 2012 technisch gesproken nog wel sprake van in gebruik zijnde voortplantings- of vaste rust en verblijfplaatsen van de roek (pas als op twee opeenvolgende jaren de kolonie niet bewoond zou zijn, is er geen sprake meer van voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen). Het foerageergebied van deze kolonie bevindt zich zowel rondom de kolonie (en hiermee binnen het plangebied) als aan de overzijde van de IJssel. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien deze van groot belang zijn voor de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

Door het uitvoeren van kapwerkzaamheden voor de aanleg van een ringdijk rond de RWZI worden voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van de roek beschadigd, vernield en verstoord. Voor de aanleg van de ringdijk rond de RWZI worden 150 van de 200 aanwezige essen gekapt. In 60 van de te kappen bomen zijn nesten van roek aanwezig. Daarnaast worden graafwerkzaamheden uitgevoerd in het omringende agrarisch gebied, wat zeer waarschijnlijk door de kolonie als foerageergebied wordt gebruikt.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen 7.4 en 7.5.3 van het rapport 'Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei' van 03 september 2012, welke zijn aangevuld in de memo van 10 september 2012 en de memo van 16 oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften 48 en 49 opgenomen.

Een deel van het bestaande bosje wordt behouden. Dit betreft echter bomen aan de rand van het bestaande bosje, die minder geschikt zijn als nestplaats dan de huidige nestbomen. Na het afronden van de werkzaamheden aan de ringdijk worden nieuwe bomen aangeplant. Deze bomen zullen van kleiner formaat zijn dan de bestaande bomen (5-7m tegen 15-20 meter in de huidige situatie). Bovendien zullen hierbij vooral zwarte populieren en zomereiken worden gebruikt. De minimumhoogte van nestbomen van de roek in Nederland is zeven meter. Hier voldoet de nieuwe aanplant niet (onmiddellijk) aan. Bovendien wijkt de gebruikte boomsoort af van de huidige nestbomen, waardoor deze veel minder snel gebruikt zullen worden door de bestaande kolonie. Hiermee wordt dus niet (direct) voorzien in alternatieve nestbomen.

ONTWEPBESLUIT

In de directe omgeving is wel een bomenrij met essen aanwezig. Naar deze bomen worden nesten of nestaanzetten overgeplaatst. Het actief verplaatsen van een kolonie naar een andere locatie met een afwijkende textuur (van bosje naar bomenrij) is buitengewoon lastig. Roeken zijn in staat zelf en nieuw nest te bouwen. Omdat van roeken tevens bekend is dat meerdere nesten in één boom gebouwd kunnen worden, zou theoretisch nog alternatieve nestgelegenheid voor de gehele kolonie aanwezig zijn. Er is echter niet bekend in hoeverre de resterende essen ook meerdere nestplaatsen kunnen herbergen. Hierdoor is niet zeker dat de gehele kolonie roeken dit alternatief direct in gebruik zullen nemen. Roeken vormen buiten het broedseizoen sociale slaaggroepen. Hiervoor kunnen zowel de koloniebomen als bomen in de omgeving worden gebruikt. Voor de tijdelijke verstoring van de mogelijke slaapfunctie van de koloniebomen zijn in de directe nabijheid voldoende alternatieven beschikbaar. Het foerageergebied dat verdwijnt, is niet essentieel voor het voortbestaan van de populatie. Ten aanzien van het foerageergebied zijn er naar verwachting voldoende uitwijkmogelijkheden binnen deelgebied Cortenoever en aan de overzijde van de IJssel.

Het voorgaande laat onverlet dat in de omgeving meerdere kolonies van de roek aanwezig zijn. De roek zal dan ook in het gebied aanwezig blijven. De bij de RWZI aangeplante nieuwe bomen zullen binnen een tijdsbestek van 5-10 jaar nieuwe nestgelegenheid kunnen bieden. De gunstige staat van instandhouding van de roek komt dan ook niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Steenuil

Cortenoever

In deelgebied Cortenoever zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden zeven territoria van steenuil aanwezig (erf A t/m G van kaart CoVo TM Ecologie Steenuil).

Van erf A blijft de nestlocatie behouden. Wel wordt rond en ten oosten van het erf beplanting verwijderd. Direct ten oosten van dit erf wordt de nieuwe bandijk aangelegd. Tijdens het uitvoeren van de kap- en graafwerkzaamheden vindt mogelijk verstoring plaats van de vaste rust- en verblijfplaats van dit paar steenuilen.

Van erf B wordt alle bebouwing verwijderd. De nestplaats bevindt zich hier echter in een nestkast in een notenboom. De nestlocatie en een deel van de beplanting blijven behouden. Door het verwijderen van het erf en een deel van de beplanting wordt het foerageergebied dusdanig aangetast dat dit territorium ongeschikt wordt voor de steenuil. Bovendien treedt tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden ook verstoring op.

Van erf C verdwijnt de nestlocatie en het foerageergebied. Hiermee wordt dit territorium ongeschikt voor de steenuil.

Van erf D verdwijnt de nestlocatie en het foerageergebied. Hiermee wordt dit territorium ongeschikt voor de steenuil.

Van erf E verdwijnt de nestlocatie en het foerageergebied. Hiermee wordt dit territorium ongeschikt voor de steenuil.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

ONTWEPBESLUIT

Van erf F verdwijnt de nestlocatie en het foerageergebied. Hiermee wordt dit territorium ongeschikt voor de steenuil.

Van erf G verdwijnt een klein deel van de bebouwing en een zeer klein deel van de aanwezige beplanting. De nestlocatie blijft echter wel behouden. Omdat de locatie een landgoed betreft zal het verwijderen van een zeer klein deel van de aanwezige beplanting geen negatieve effecten op de kwaliteit van het territorium voor de steenuil hebben. Wel kan tijdens het uitvoeren van de kap- en sloopwerkzaamheden verstoring optreden.

Van erf H blijft zowel de bebouwing als aanwezige beplanting behouden. Er worden ook geen werkzaamheden uitgevoerd in het territorium van dit paar steenuil.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen 3.1.3.1. en 3.2.3.1. van het rapport 'Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei' van 3 september 2012, welke zijn aangevuld in de memo van 10 september 2012 en de memo van 16 oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften 55 tot en met 58 opgenomen.

Voor de erven A en B worden inrichtingsmaatregelen getroffen om de aanwezige paren steenuil op deze erven te behouden. Aangezien er in de directe omgeving van de te behouden erven echter ook aantasting van foerageergebied plaatsvindt is hiermee niet verzekerd dat de steenuilen ook daadwerkelijk voldoende foerageergebied overhouden om het territorium te behouden. Een gemiddeld steenuil territorium in Nederland is namelijk 12 hectare en de te treffen inrichtingsmaatregelen richten zich allemaal op veel kleinere schaal.

Voor het verlies van de erven C, D, E en F worden op alternatieve locaties inrichtingsmaatregelen getroffen om hier in de toekomst territoria van steenuilen te realiseren. Zelfs indien de inrichting afgerond en geschikt is voorafgaand aan de werkzaamheden zal het vermoedelijk toch meerdere jaren duren voordat deze in gebruik zijn genomen omdat deze nieuwe locaties eerst gevonden en gekoloniseerd moeten worden.

De erven G en H kunnen met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid wel als territorium voor de steenuil blijven functioneren.

Het is onwaarschijnlijk dat de omgeving voorziet in voldoende alternatief om alle broedparen van de steenuil in deelgebied Cortenoever te behouden.

Voorsterklei

In deelgebied Voorsterklei zijn vier territoria van steenuil aanwezig binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (erf A t/m D van kaart CoVo TM Ecologie Steenuil).

Van erf A worden enkele opstallen gesloopt. De nestlocatie zelf, achter het dakbeschoot, blijft echter behouden. Rondom dit erf wordt een deel van de beplanting verwijderd. Hierbij wordt waarschijnlijk een deel van het foerageergebied aangetast. Tijdens het uitvoeren van de kap-, sloop- en graafwerkzaamheden vindt mogelijk verstoring plaats van de voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaats van dit paar steenuilen.

Dienst Regelingen

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191**

ONTWEPBESLUIT

Het agrarische bedrijf dat momenteel gevestigd is aan erf B wordt enkele honderden meters naar het noorden verplaatst. De momenteel aanwezige opstallen, met de nestplaats, worden verwijderd. Hiermee gaat de nestplaats en het foerageergebied van één paar steenuilen verloren.

Van erf C blijft de bebouwing gehandhaafd. Wel wordt de beplanting buiten de tuin verwijderd. Tevens worden ten oosten van het erf graafwerkzaamheden uitgevoerd. Hierbij wordt waarschijnlijk een deel van het foerageergebied aangetast. Tijdens het uitvoeren van de kap- en graafwerkzaamheden vindt mogelijk verstoring plaats van de voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaats van dit paar steenuilen.

Erf D blijft ongewijzigd gehandhaafd. Wel worden direct ten oosten van het erf graaf- en kapwerkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van de nieuwe bandijk en de aanleg van natuurvriendelijke oevers en wateren. Er kan daarom niet uitgesloten worden dat verstoring optreedt van de voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van dit paar steenuilen.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen 3.1.3.1. en 3.2.3.1. van het rapport 'Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei' van 3 september 2012, welke zijn aangevuld in de memo van 10 september 2012 en de memo van 16 oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften opgenomen.

Voor de erven A en C worden inrichtingsmaatregelen getroffen om de aanwezige paren steenuil op deze erven te behouden. Op de nieuwe locatie van erf B worden inrichtingsmaatregelen getroffen, gericht op het verhuizen van het paartje steenuilen van de oude naar de nieuwe locatie. De maatregelen richten zich dus op het behouden van de broedparen van de steenuil op dezelfde erven (in geval van erf B op de nieuwe locatie hiervan). Aangezien er in de directe omgeving van de erven echter ook aantasting van foerageergebied plaatsvindt, is hiermee niet verzekerd dat de steenuilen ook daadwerkelijk voldoende foerageergebied overhouden om het territorium te behouden. Een gemiddeld steenuil territorium in Nederland is 12 hectare en de inrichtingsmaatregelen richten zich allemaal op veel kleinere schaal. Voor plangebied Voorsterklei is daarom niet verzekerd dat er voldoende alternatief foerageergebied wordt gerealiseerd om van deze drie paren van de steenuil de voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te behouden. Erf D kan zeer waarschijnlijk wel als territorium voor steenuil blijven functioneren. Het is onwaarschijnlijk dat de omgeving voorziet in voldoende alternatief om alle broedparen van de steenuil in deelgebied Voorsterklei te behouden.

De landelijke gunstige staat van instandhouding van de steenuil is ongunstig. Er is een jaarlijkse afname van 2,5%. Het plangebied kent in de huidige situatie een relatief hoge dichtheid. Gebieden met hoge dichtheden vormen kerngebieden en zijn daarom ook van belang voor de landelijke, regionale en lokale gunstige staat van instandhouding. Hierdoor is het zeer van belang dat de populatiegrootte op lange termijn gewaarborgd blijft. Dit is met de voorgestelde inrichtingsmaatregelen onvoldoende verzekerd. Er dient dan ook monitoring (voorschrift 58) plaats te vinden.

Dienst Regelingen

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191**

ONTWEPBESLUIT

Wanneer blijkt dat de voorgestelde maatregelen onvoldoende zijn om de totale populatiegrootte op langere termijn te behouden, dienen aanvullende maatregelen getroffen te worden. De gunstige staat van instandhouding van de steenuil komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Kamsalamander

De kamsalamander is in het plangebied aangetroffen. In het deelgebied Cortenoever zijn op twee locaties exemplaren van de kamsalamander vastgesteld; Laag Helbergen en 't Kelbergen.

In Laag Helbergen zijn zowel adulte als juveniele dieren waargenomen. De lokale populatie wordt geschat op 30 tot 50 exemplaren. Op deze locatie is zowel voortplantingshabitat als overwinteringshabitat aanwezig. De overwintering vindt in ieder geval plaats op het erf zelf en zeer waarschijnlijk ook in de houtwal richting het oosten naar landgoed Reuversweerd. Deze houtwal bevindt zich binnen 400 meter van de voortplantingsplaatsen. Het landgoed zelf vormt ook geschikt overwinteringshabitat, maar ligt op meer dan 400 meter van de voortplantingswateren.

Bij 't Kelbergen is niet bekend hoe groot de lokale populatie is. Omdat juveniele dieren zijn waargenomen vindt op deze locatie ook voortplanting plaats. In een straal van 250 meter rond het erf ontbreekt optimaal overwinteringshabitat, dus er wordt verwacht dat de soort overwintert in structuren op het erf zelf. In de omgeving van deelgebied Cortenoever zijn geen populaties bekend van de kamsalamander.

In deelgebied Voorsterklei is de soort niet aangetroffen.

Door het uitvoeren van de diverse werkzaamheden worden voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van de kamsalamander beschadigd, vernield en verstoord.

Bij Laag Helbergen wordt een klein deel van het overwinteringshabitat verwijderd. Het erf en de beplanting op het erf blijft behouden. Ook de beplanting op landgoed Reuversweerd blijft gehandhaafd.

Bij 't Kelbergen verdwijnt het potentiële overwinteringshabitat. Deze locatie wordt hierdoor, ondanks dat het voortplantingswater wel gehandhaafd blijft, een stuk minder tot mogelijk ongeschikt voor de soort. De soort migreert slechts over enkele honderden meters. Binnen een straal van 400 meter vanaf het erf lijkt geen alternatief overwinteringshabitat aanwezig. Hierdoor wordt locatie 't Kelbergen mogelijk ongeschikt voor de soort.

Op beide locaties blijft het voortplantingswater aanwezig. De poelen worden niet aangetakt aan andere wateren.

ONTWEPBESLUIT

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen 5.4 en 5.5 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei" van 3 september 2012 en de aanvulling hierop in de memo van 10 september 2012 en de memo van 16 oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn onvoldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing dan ook aanvullende voorschriften 66, 74, 76, 77, 78 en 79 opgenomen.

Dienst Regelingen

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191**

Nieuw aangelegde potentiële voortplantingswateren hebben geruime tijd nodig om zich te ontwikkelen tot geschikt voortplantingswater, omdat een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie aanwezig moet zijn. Hierdoor vormen deze nieuwe poelen dus pas op langere termijn, ongeveer 2 jaar na aanleg, geschikt leefgebied voor de kamsalamander. Bestaande verlandde poelen, welke potentieel als voortplantingswater geschikt zijn, worden geschoond. Deze kunnen hiermee ook pas op langere termijn, ongeveer na 2 jaar, weer gebruikt worden als voortplantingswater door de kamsalamander. Deze poelen krijgen een verschillende bodemhoogte, zodat deze in verschillende jaren droogvallen en eventueel aanwezige vis verdwijnt. Rond deze locaties is ook potentieel overwinteringsgebied aanwezig, maar niet op alle locaties blijft dit behouden. Dit houdt in dat mogelijk niet al deze op te schonen poelen ook daadwerkelijk geschikt worden voor de kamsalamander.

Voor de kamsalamander blijft Laag Helbergen geschikt leefgebied. In de huidige situatie is de uitwisseling met andere locaties waarschijnlijk minimaal door het beperkte verspreidingsvermogen van de soort. De lokale populatie hier, van ongeveer 50 exemplaren, is voldoende om nog een tijd in stand te blijven.

Bij 't Kelbergen worden in najaar 2012 rond de poel steenhopen en takkenrillen aangelegd. Deze worden hiermee aangelegd ruim voorafgaand aan de werkzaamheden op deze locatie, gepland voor najaar 2013. Het is echter niet verzekerd dat hiermee kwalitatief vergelijkbaar overwinteringshabitat wordt aangelegd. Op korte termijn is niet verzekerd dat de omgeving voorziet in voldoende alternatief leefgebied om de totale populatiegrootte van de kamsalamander te waarborgen. Mogelijk kan een klein aantal dieren zich nog handhaven op locatie 't Kelbergen.

Op de langere termijn, ongeveer 2 jaar na de aanleg of uitvoering van de schoningswerkzaamheden, ontstaat op andere locaties in deelgebied Cortenoever geschikt leefgebied. Bovendien worden de uitwisselingsmogelijkheden tussen de verschillende voortplantingspoelen sterk verbeterd. Een afname van een beperkte hoeveelheid voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen zal waarschijnlijk leiden tot een dip in de populatie, maar heeft geen nadelige gevolgen op de gunstige staat van instandhouding van de soort. De gunstige staat van instandhouding van de kamsalamander komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

ONTWEPBESLUIT

Poelkikker

De poelkikker is in het plangebied aangetroffen. In het deelgebied Voorsterklei zijn vijf roepende exemplaren waargenomen rond beide met elkaar in verbinding staande poelen op landgoed Beekzicht. Binnen het deelgebied Voorsterklei is voortplantingswater gelegen. Na de voortplanting leeft de soort op het land, onder andere in halfnatuurlijke graslanden en agrarisch gebied.

Dienst Regelingen

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191**

Omdat de poel deels omringd wordt door agrarisch gebied, met sloten en graslanden, is het zeer aannemelijk dat landhabitat van poelkikker binnen het plangebied aanwezig is. Van poelkikker is niet goed bekend waar deze overwintert, maar mogelijk in bosjes en ruigten. Dit type habitat is wel binnen het plangebied aanwezig, ook in nabijheid van de poelen. Hiermee is het dus zeer aannemelijk dat binnen het plangebied ook het overwinteringshabitat voor de betreffende exemplaren aanwezig is. Van de poelkikker is ten westen van deelgebied Voorsterklei ook een locatie bekend. In het kader van project 'Hermeander Voorsterbeek' zijn langs deze beek poelen voor poelkikker aangelegd. Deze zijn naar verwachting in 2014-2015 geschikt als leefgebied voor poelkikker.

In deelgebied Cortenoever is de soort niet vastgesteld en ook niet bekend.

Door het uitvoeren van de diverse werkzaamheden worden voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van de poelkikker beschadigd, vernield en verstoord. Door het uitvoeren van de graafwerkzaamheden wordt voortplantingswater van de poelkikker aangetast. Bij het oude dijkje direct ten zuiden van de kleine poel, wordt de opgaande beplanting verwijderd. Het dijkje zelf wordt vergraven. Op meer locaties rond beide poelen wordt beplanting verwijderd. Hiermee wordt potentieel overwinteringsgebied aangetast. Slechts op beperkte schaal en op grotere afstand van de voortplantingslocaties dan in de huidige situatie, blijft beplanting aanwezig. Landhabitat, in de vorm van slootkanten en ruigere graslanden, wordt op beperkte schaal aangetast. Omdat de aan te leggen transportroute in dichte nabijheid van de poel wordt aangelegd kan de transportroute als barrière dienen tussen voortplantingswater en overwinteringsgebied. Overwinteringsplaatsen en voortplantingsplaatsen kunnen hiermee onbereikbaar worden voor trekkende exemplaren.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in paragraaf 11.3 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei" van 3 september 2012, welke zijn aangevuld in de memo van 16 oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften 80, 81, 82, 84 en 85 opgenomen.

Omdat het bestaande voortplantingswater (poel nummer 1 op luchtfoto op pagina 18 van de memo van 16 oktober 2012) wordt aangetakt op meer wateren, kan niet uitgesloten worden dat deze minder tot ongeschikt wordt als voortplantingswater voor poelkikker. In het gebied worden echter gesegmenteerde oevers aangelegd waarmee ovale poelen ontstaan.

ONTWEPBESLUIT

Deze nieuwe poelen worden zo gedimensioneerd dat hierin geen vis kan binnendringen. Deze poelen zullen gefaseerd droogvallen, waardoor de hierbij binnengedrongen vis niet permanent aanwezig blijft. Omdat poelkikker van wateren met goed ontwikkelde onderwatervegetatie houdt, hebben deze nieuwe poelen wel tenminste één jaar nodig om zich te ontwikkelen tot geschikt voortplantingswater voor poelkikker.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

In poel nummer 2 zijn in de huidige situatie geen voortplantende poelkikkers aangetroffen. Deze poel zal geïsoleerd worden van omringende wateren. Hierdoor is binnendringen van vis alleen mogelijk van toepassing bij overstroming van het plangebied (1x25 jaar). Wanneer nodig zal de poel geschoond worden tijdens de werkzaamheden, om de kwaliteit hiervan als voortplantingswater te verbeteren. Deze poel heeft dan echter wel tenminste één jaar nodig om zich te ontwikkelen tot geschikt voortplantingswater voor poelkikker. Daarnaast is er nog sprake van een permanente afname van de kwaliteit van het overwinteringshabitat. Omdat de soort echter vrij mobiel is, zullen hiervoor wel alternatieven beschikbaar blijven, zowel binnendijks als buitendijks (als onderdeel van de mitigerende maatregelen voor das). Ten aanzien van het landhabitat zijn naar verwachting ook voldoende alternatieven beschikbaar.

In de omgeving van deelgebied Voorsterklei komt de soort voor in een enkele poel ten noordwesten hiervan en langs de Voorsterbeek. Langs de Voorsterbeek worden echter in het kader van hermeandering ook werkzaamheden aan voortplantingswater van de poelkikker uitgevoerd. De uitvoering voorziet wel in alternatieve voortplantingspoelen, welke in 2014-2015 geschikt zullen zijn voor de poelkikker. Hierdoor is het twijfelachtig of deze al geschikt zijn voor de poelkikker bij de start van de werkzaamheden in deelgebied Voorsterklei. Met de tijdelijke achteruitgang binnen deelgebied Voorsterklei komt hiermee de lokale gunstige staat van instandhouding van poelkikker in het geding. Hierdoor is een aanpassing van de planning noodzakelijk, zodat binnen deelgebied Voorsterklei poel 2 functioneel is als voortplantingswater wanneer de werkzaamheden aan poel 1 aanvangen. Deze aanpassing van de werkwijze wordt benoemd in voorschrift 84. De gunstige staat van instandhouding van de poelkikker komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Bittervoorn

De bittervoorn is in het plangebied aangetroffen. In deelgebied Voorsterklei zijn bittervoorns aangetroffen in beide watergangen die door het gebied lopen. Hierbij zijn zowel juveniele als adulte bittervoorns gevangen. Tevens zijn hierbij zoetwatermosselen, noodzakelijk voor voortplanting, aangetroffen.

In deelgebied Cortenoever is één bittervoorn aangetroffen in een buitendijkse watergang. Er zijn in deze watergang geen zoetwatermosselen aangetroffen, in potentie is dit water echter wel zeer geschikt als voortplantingslocatie voor de bittervoorn. In dit deelgebied komt de soort tevens voor in de Oekensche Beek.

ONTWEPBESLUIT

Door het uitvoeren van de diverse werkzaamheden worden voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van de bittervoorn beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de paragrafen 2.3 en 9.3 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoeven en Voorsterklei" van 3 september 2012 en de aanvullende maatregelen genoemd in de memo van 5 september 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften 91, 93 en 97 opgenomen.

In deelgebied Voorsterklei worden in dezelfde werkperiode als de demping plaatsvindt, nieuwe watergangen aangelegd. Omdat dit plaatsvindt in dezelfde werkperiode, vormen deze wateren nog geen nieuw leefgebied voor de bittervoorn tijdens de demping. Er verdwijnt hierdoor voor een periode van ongeveer een jaar een gedeelte van het leefgebied van de bittervoorn in deelgebied Voorsterklei. De hoeveelheid leefgebied die verdwijnt is beperkt, maar er is onvoldoende verzekerd dat de omgeving voorziet in voldoende alternatief om de totale populatiegrootte van de bittervoorn in deelgebied Voorsterklei te waarborgen.

Omdat in deelgebied Cortenoever slechts één bittervoorn is vastgesteld wordt verwacht dat dit geen essentieel leefgebied is voor het voortbestaan van de populatie. Er zijn voor de soort naar verwachting voldoende uitwijkmogelijkheden in de nabije omgeving, waarnaar de eventueel aanwezige exemplaren van de bittervoorn worden overgezet. Op langere termijn, na afronding van de werkzaamheden kan het bestaande leefgebied zich weer herstellen tot geschikt leefgebied. Daarnaast ontstaat door het verlengen van de watergang binnen deelgebied Cortenoever meer leefgebied voor de bittervoorn. Omdat dit water wordt verbonden met de beek waarin de soort in grotere aantallen voorkomt, wordt het bestaande en nieuwe leefgebied beter bereikbaar voor de soort. Omdat in beide deelgebieden leefgebied voor de bittervoorn aanwezig blijft, zijn de negatieve effecten van de werkzaamheden op de bittervoorn gering van aard. De gunstige staat van instandhouding van de bittervoorn komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Belang van de ingreep

Het kabinet heeft -na de overstromingen van 1993 en 1995- besloten de bescherming tegen overstromingen uiterlijk in 2015 op het wettelijk vereiste niveau te brengen en de ruimtelijke kwaliteit in het rivierengebied te verbeteren. Hiervoor is de PKB (Planologische Kernbeslissing) Ruimte voor de Rivier vastgesteld, waarin een samenhangend pakket van maatregelen is vastgelegd. De PKB Ruimte voor de Rivier richt zich op het realiseren van twee samenhangende doelstellingen:

- het op het vereiste niveau brengen van de bescherming van het rivierengebied tegen overstromingen
- het leveren van een bijdrage aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied.

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

ONTWEPBESLUIT

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

Met de maatregelen in de PKB Ruimte voor de Rivier wordt beoogd om het vereiste veiligheidsniveau in het rivierengebied rond de Rijntakken uiterlijk in 2015 in overeenstemming te brengen met de maatgevende Rijnafvoer van 16.000m³/s bij Lobith. Om aan de doelstellingen uit de PKB te voldoen is gezocht naar meer ruimte in het rivierbed om rivierafvoeren veilig te kunnen verwerken. Door rivierverruimende maatregelen te nemen, kunnen grotere rivierafvoeren worden opgevangen. Bij het opstellen van het rijksprogramma Ruimte voor de Rivier zijn alle mogelijkheden voor rivierverruimende maatregelen onderzocht. De rivierverruimende maatregelen alleen zijn echter niet voldoende om afvoeren onder alle omstandigheden veilig te kunnen verwerken. In de gemeenten Brummen en Voorst zal daarom de dijk verlegd moeten worden bij Cortenoever en Voorsterklei.

Het Waterschap Veluwe is verantwoordelijk voor de waterveiligheid in zijn beheergebied. Zij heeft onder andere de taak om overstromingen te voorkomen. Onderdeel van deze taak is het onderhoud aan dijken, dammen, sluizen en kaden langs de rivieren in het beheersgebied. In het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier zijn toetsen aan de dijk uitgevoerd en is geconstateerd dat op veel plaatsen in het rivierengebied de bescherming tegen overstromingen niet meer aan de vigerende eisen voldoet.

Waterschap Veluwe heeft opdracht om de landelijke PKB doelstelling regionaal uit te werken voor een aantal projecten. In het kader van de PKB geldt het landinwaarts verleggen van de IJsseldijk als uitgangspunt voor het project "Cortenoever en Voorsterklei" om zodanig een verlaging van de maatgevende hoogwaterstand te realiseren. Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat er redenen van volksgezondheid of openbare veiligheid aanwezig zijn die de negatieve effecten op beschermde dier- en plantensoorten, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, rechtvaardigen.

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiespecifiek. Er zijn geen ecologisch gunstigere alternatieven voor handen. Met de gekozen werkwijze van het project wordt verstoring van de das, gewone dwergvleermuis, huismus, roek, steenuil, kamsalamander, poelkikker en de bittervoorn zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Gesignaleerde soorten

Ik wil u erop wijzen dat in het bij de aanvraag gevoegde natuurwaardenonderzoek melding wordt gemaakt van de (mogelijke) aanwezigheid van de waterspitsmuis, ransuil, Myotis vleermuizen en eventueel andere beschermde soorten in of in de nabije omgeving van het plangebied. U heeft er echter voor gekozen om voor deze soorten geen ontheffing aan te vragen. Ik wil u er, wellicht ten overvloede, op wijzen dat wanneer u bij uitvoering van de werkzaamheden verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten dreigt te overtreden, u de werkzaamheden dient stil te leggen en alsnog ontheffing voor deze soorten dient aan te vragen.

ONTWEPBESLUIT

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Dienst Regelingen

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191**

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Zienswijzen

Tegen onderhavig ontwerpbesluit en de overige ontwerpbesluiten kunnen door een ieder gedurende 6 weken bij voorkeur schriftelijk zienswijzen worden ingediend in de periode zoals aangegeven in de bekendmaking. Bij een zienswijze dienen het zaaknummer 2012-012204 en het ontwerpbesluit waarop de zienswijze betrekking heeft, te worden vermeld.

Schriftelijk:

Schriftelijke zienswijzen kunnen in de periode zoals aangegeven in de bekendmaking gestuurd worden naar de coördinerende instantie:

Gedeputeerde Staten van Gelderland
t.a.v. de heer A.M. Kwakkernaat,
Coördinator Procedures Dijkverlegging Cortenoever en Dijkverlegging Voorsterklei
Postbus 9090,
6800 GX ARNHEM

Mondeling:

Een mondelinge zienswijze kunt u binnen de gestelde termijn van zes weken inbrengen door een afspraak te maken met de heer A.M. Kwakkernaat, Coördinator Procedures Dijkverlegging Cortenoever en Dijkverlegging Voorsterklei van de provincie Gelderland. De heer Kwakkernaat is bereikbaar via telefoonnummer: 026 – 359 83 81

ONTWEPBESLUIT

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken
namens deze:

Bea Deetman
Teammanager Vergunningen

Dienst Regelingen

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0191

DE STAATSSECRETARIS¹ VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Naar aanleiding van het verzoek van de heer J.J. van den Boomgaard
namens het Waterschap Veluwe, op 5 juli 2012
en de aanvullingen hierop van 4 september 2012, 10 september 2012,
12 september 2012, 16 oktober 2012, 22 oktober 2012, 5 november 2012 en 6 november 2012

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Waterschap Veluwe
Adres:	Steenbokstraat 10
Postcode en woonplaats:	7324 AE APELDOORN
Voor het tijdvak van:	1 juli 2013 tot en met 1 september 2016

ONTWERP-ONTHEFFING

FF/75C/2012/0191

Van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van de groeiplaats verwijderen van de gulden sleutelbloem (*Primula veris*) en de veldsalie (*Salvia pratensis*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de das (*Meles meles*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), huismus (*Passer domesticus*), roek (*Corvus frugilegus*), steenuil (*Athene noctua*), kamsalamander (*Triturus cristatus*), poelkikker (*Rana lessonae*) en de bittervoorn (*Rhodeus amarus*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Dijkverlegging Cortenoever - Voorsterklei", gelegen in de gemeenten Voorst en Brummen, zoals is weergegeven op afbeelding 4 (Cortenoever) en afbeelding 5 (Voorsterklei) in het bij de aanvraag gevoegde rapport "Ruimte voor de Rivier projecten Dijkverleggingen Cortenoever en Voorsterklei SNIP3 COVO TM Uitvoeringsplan" van 29 juni 2012.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Het Waterschap Veluwe (hierna te noemen: de ontheffinghouder) dient onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevverdeling tussen de Minister van EL&I en de Staatssecretaris van EL&I is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Dienst Regelingen te zenden.

Specifieke voorschriften

Gulden sleutelbloem

7. Op de kleine aan te tasten groeilocaties dienen de aanwezige exemplaren van de gulden sleutelbloem in een vroeg stadium van het groeiseizoen, wanneer deze al wel herkenbaar zijn, met een ruime kluit uitgestoken te worden. In beginsel dienen deze exemplaren van de gulden sleutelbloem uit de kleine groeiplaatsen direct verplant te worden naar een geschikte locatie. Indien, vanwege de werkzaamheden, te weinig geschikte herplantlocaties beschikbaar zijn, dienen de planten tijdelijk in depot gezet te worden. Het uitsteken, verplanten, bepalen van geschikte herplantlocaties en het in depot zetten dient begeleid te worden door een deskundige² op het gebied van de gulden sleutelbloem.
8. Op de groeilocatie in deelgebied Voorsterklei, van minstens 500 exemplaren van de gulden sleutelbloem, dienen zoveel mogelijk exemplaren uitgestoken te worden. Dit dient begeleid te worden door een deskundige op het gebied van de gulden sleutelbloem. De uitgestoken exemplaren van deze groeiplaats dienen niet in depot gezet te worden, maar dienen direct verplant te worden naar de locatie aangegeven op figuur 2, pagina 44 van rapport 'Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei' van 3 september 2012 (Bijlage 2 bij dit besluit).
9. Voorafgaand aan de grondwerkzaamheden dienen de locaties gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van de gulden sleutelbloem. Indien de soort op nieuwe groeiplaatsen aanwezig blijkt, dienen de maatregelen zoals genoemd onder voorschriften 7 en 8 getroffen te worden.

Veldsalie

10. De groeiplaatsen van de veldsalie dienen in het voorjaar, voorafgaand aan de werkzaamheden, met linten gemarkeerd te worden.
11. In het najaar dienen de aanwezige exemplaren van de veldsalie op de aan te tasten groeiplaatsen met een ruime plag uitgestoken te worden. De aanwezige exemplaren worden mogelijk tijdelijk in depot gezet. Direct na uitsteken of na het opslaan in depot dienen de plaggen herplant te worden op aan de bestaande groeiplaatsen vergelijkbare standplaatsen. Na de verplaatsing dienen de standplaatsen besproeid te worden met water. Het uitsteken, herplaatsen en in depot zetten van de veldsalie dient begeleid te worden door een deskundige op het gebied van de veldsalie.
12. Voorafgaand aan het uitsteken van de exemplaren van de veldsalie dienen de nieuwe standplaatsen geselecteerd te worden door een deskundige op het gebied van de veldsalie.
13. Voorafgaand aan de grondwerkzaamheden dienen de locaties gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van de veldsalie. Indien de soort op nieuwe groeiplaatsen aanwezig blijkt, dienen de maatregelen zoals genoemd onder voorschriften 10 tot en met 12 getroffen te worden.

---

² Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

-

Das

14. De meest zuidelijke burcht/pijp in deelgebied Voorsterklei dient bij de werkzaamheden niet te worden aangetast.
15. De werkzaamheden in deelgebied Voorsterklei dienen gefaseerd uitgevoerd te worden. Als eerste vinden werkzaamheden plaats voor de aanleg van de nieuwe bandijk en de aanleg van de strangen. Hierbij blijven de beide oostelijke burchten op het dijkje behouden. Pas met de fase van het verlagen van de bandijk worden beide oostelijke burchten op het dijkje ongeschikt gemaakt en vergraven. Dit zal ongeveer 2 jaar na de aanleg van de kunstburcht, zoals voorgeschreven in voorschrift 17, zijn.
16. Voor aanvang van de werkzaamheden aan bestaande burchten dienen deze uitgerasterd te worden. Bij de meest westelijke burcht vindt dit al plaats voor aanleg van de nieuwe bandijk. In de rasters dienen eerst openingen aanwezig te zijn, waardoor de dassen de burcht kunnen bereiken. Na twee weken dienen de openingen voorzien te worden van luiken. Hierdoor kunnen de dassen de burcht nog wel uit, maar niet meer in. Het uitrasteren van de burcht dient te gebeuren buiten de kraamperiode van das. Deze loopt globaal van december tot en met juni. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van das.
17. Ten westen van de nieuwe bandijk, aangegeven op aangeleverd kaartmateriaal van 12 september 2012 (als bijlage 3 bij dit besluit), dient in een bosje een kunstburcht aangelegd te worden. Deze dient te worden aangelegd in dezelfde periode dat de nieuwe bandijk wordt aangelegd of eerder.
18. Tegen het bosje waarin de kunstburcht wordt aangelegd dient een nieuw bosperceel aangeplant te worden. Hierbij dient gebruik gemaakt te worden van onder andere notenbomen en besdragende struiken. Het bos dient te worden aangelegd in dezelfde periode dat de nieuwe bandijk wordt aangelegd of eerder.
19. In het oosten van het plangebied Voorsterklei, zoals weergegeven op de kaart met de titel CoVo TM Ecologie Das van 12 september 2012, wordt een kunstburcht gerealiseerd. Dit zal plaatsvinden middels het aanbrengen van een bult voor dassen vergraafbaar materiaal en aanzet van een pijp en leefruimte. Op en rond deze burcht wordt daarbij geleidende beplanting gerealiseerd.
20. Zowel het uitrasteren als de aanleg van het alternatieve leefgebied dient plaats te vinden onder begeleiding van een deskundige op het gebied van das.
21. Het ongeschikt maken van beide oostelijke burchten rond het dijkje dient minimaal een jaar na de aanleg van de kunstburcht plaats te vinden, zodat de aanwezige dassen de tijd hebben de nieuwe burchten te ontdekken.

Gewone dwergvleermuis

22. Op landgoed Reuversweerd dient het landhuis met de kraamkolonie en de ankerloods met een paarverblijf behouden te worden.
23. Het bos op landgoed Reuversweerd dient te worden gehandhaafd.
24. Binnen deelgebied Cortenoever dienen op vier locaties alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis te worden gerealiseerd. Dit dient te worden gerealiseerd door aanpassingen aan bebouwing of het plaatsen van houtbetonkasten.
25. In deelgebied Voorsterklei dienen de verblijfplaatsen bij gemaal Middelbeek, erf Wellenberg, Sinderen en de kruising Geldershoofd en IJsselstraat gehandhaafd te worden.
26. Zomerverblijfplaatsen in deelgebied Cortenoever dienen te worden gesloopt buiten de zomerperiode. De zomerperiode loopt globaal van 1 maart tot en met 15 oktober. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis.
27. Locaties met paarverblijfplaatsen dienen te worden gesloopt buiten de paar- en winterperiode. Dit houdt in dat de werkzaamheden buiten de globale periode 15 augustus tot en met 1 maart worden uitgevoerd. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis.
28. Voorafgaand aan de sloop dient de bebouwing ongeschikt gemaakt te worden door het maken van tochtgaten en delen handmatig te strippen. Het ongeschikt maken dient plaats te vinden met nachttemperatu-

ren van boven de 10°C. Na enkele dagen en nadat een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis heeft vastgesteld dat de verblijfplaats verlaten is, kunnen de panden daadwerkelijk gesloopt te worden.

29. Alternatieve paarverblijfplaatsen dienen ten minste zes maanden voor aanvang van de paarperiode van het jaar dat de betreffende panden gesloopt worden gereed te zijn.
30. De schuur met de verblijfplaats bij De Schnaauwert dient gehandhaafd te worden totdat de nieuwbouw gereed is.
31. In de nieuwbouw voor De Schnaauwert, circa 500 meter ten noorden van de huidige locatie, dienen alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis gerealiseerd te worden. Dit dient te bestaan uit het toegankelijk maken van de spouwmuur eventueel in combinatie met ingebouwde kasten in de spouwmuur en eventuele ruimtes achter boeien, daken en dakgoten. De invliegopeningen krijgen geschikte aanvliegroutes, conform de eisen gesteld in de Soorten Standaard Gewone Dwergvleermuis.
32. Zowel het slopen van gebouwen als het realiseren van de alternatieve verblijfplaatsen dient plaats te vinden onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen.
33. Ten aanzien van de bereikbaarheid van foerageergebied Cortenoever voor de gewone dwergvleermuis dient monitoring plaats te vinden. Hiertoe dient vanaf het moment dat de vegetatie in deelgebied Cortenoever gerooid wordt tot een jaar nadat de werkzaamheden in dit deelgebied zijn afgerond jaarlijks tijdens de actieve periode van gewone dwergvleermuis onderzoek plaats te vinden. Per jaar dienen ten minste vier onderzoeksronden uitgevoerd te worden, waarvan minimaal twee tijdens de kraamperiode (met tussenpozen van minimaal tien dagen) en ten minste twee tijdens de paarperiode (met tussenpozen van minimaal tien dagen). Jaarlijks dient voor 31 december hiervan een verslag te worden opgesteld en te worden aangeleverd aan Dienst Regelingen. Het onderzoek dient zich te richten op de aantallen gewone dwergvleermuizen die vanuit de bebouwde kom van Brummen komen, waarvan duidelijk kan worden vastgesteld dat zij de te graven watergangen en de groenstructuren tussen de rioolwaterzuiveringsinstallatie en landgoed Reuversweerd bereiken om hier te foerageren. Hiervoor dient onderzoek plaats te vinden langs de bestaande vliegroutes en potentieel geschikte vliegroutes zowel bij de RWZI als bij landgoed Reuversweerd. Indien blijkt dat na een jaar na afronden van de werkzaamheden geen vergelijkbare aantallen gewone dwergvleermuizen uit Brummen foerageren rond de daarvoor geschikte groenstructuren en watergangen in deelgebied Cortenoever, dan dient een passende maatwerkoplossing gezocht te worden. Dit dient in de richting van het realiseren van aanvullende beplanting gezocht te worden. Hiervoor dient dan een voorstel te worden voorgelegd aan Dienst Regelingen.
34. De inrichting van de deelgebieden Cortenoever en Voorsterklei dient conform de bij de aanvraag gevoegde beplantingskaarten uitgevoerd te worden. De aanplant die hierop wordt aangegeven dient tegelijkertijd of voorafgaand aan het verwijderen van het groen in het betreffende deelgebied plaats te vinden. Indien kap plaatsvindt tijdens de winterrust periode van vleermuizen, dan dient de aanplant gerealiseerd te zijn voorafgaand aan de aansluitende actieve periode van vleermuizen.
35. De aard van het foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis in deelgebied Voorsterklei dient tijdens de gehele werkzaamheden vergelijkbaar van aard te blijven. Voor de inrichting van het plangebied dient de "beplantingskaart Voorsterklei" te worden aangehouden.
36. Aan de kruising Holthuizerweg – Cortenoeverseweg dienen geen werkzaamheden uitgevoerd te worden, zodat de hier aanwezige bebouwing en groenstructuren die benut worden als kruisende vliegroutes intact blijven.
37. De vliegroute aan de Holthuizerweg westelijk van de kruising met de Cortenoeverseweg dient intact te blijven.
38. De aan de Holthuizerweg aanwezige essen oostelijk van de RWZI dienen te worden gedund, maar om en om dienen exemplaren gehandhaafd te worden. De haag bij de kruising van de Holthuizerweg met de Piepenbeltweg dienen behouden en aangevuld te worden.
39. Langs de Holthuizerweg ter hoogte van de RWZI dient aanvullend een rij bomen aangeplant te worden.
40. De verlichting van het fietspad parallel aan de Cortenoeverseweg dient voorzien te worden van amberkleurige LED-verlichting en van bewegingssensoren.
41. Langs vliegroutes en rondom bestaande en alternatieve verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis mag tijdens de actieve periode van de betreffende vleermuissoorten geen gebruik worden gemaakt van bouwverlichting.

Huismus

42. De werkzaamheden aan de nestplaatsen van de huismus dienen plaats te vinden buiten de voortplantingsperiode van huismus. Deze loopt globaal van april tot en met augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van huismus.
43. De locaties en aantallen waar alternatieve nestgelegenheid voor huismus worden gerealiseerd, dienen te worden uitgevoerd conform bijlage 2 van Memo van 16 oktober 2012 (bijlage 4 bij dit besluit).
44. In het nieuwe gemaal in deelgebied Cortenoever en het nieuwe gemaal in deelgebied Voorsterklei dienen de alternatieve verblijfplaatsen geïntegreerd te worden in de bouw.
45. Voorafgaand aan de sloop van gebouwen dient aan Dienst Regelingen een lijst met locaties voor de alternatieve locaties overlegd te worden, met hierbij de handtekening van de betreffende eigenaar/beheerder dat dit ook geplaatst zal worden.
46. Op alternatieve locaties voor nestgelegenheden dienen vogelvides toegepast te worden indien de daken en dakgoten daarvoor geschikt zijn. Indien bebouwing ongeschikt is voor het toepassen van vogelvides dient gebruik gemaakt te worden van nestkasten.
47. Voorafgaand aan werkzaamheden aan nestlocaties van de huismus dienen deze ongeschikt en/of ontoegankelijk te worden gemaakt voor de huismus. Dit dient plaats te vinden onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de huismus.

Roek

48. De kapwerkzaamheden in het bos van de RWZI dienen te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van roek. De broedperiode van roek loopt globaal van februari tot en met juli. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de kapwerkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van roek.
49. Indien toch roeken tot broeden komen in de restanten van het bosje bij de RWZI dan dienen de werkzaamheden ten behoeve van de aanleg van de ringdijk te worden gestart buiten het broedseizoen van roek. Deze periode loopt globaal van februari tot en met juli. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van deze werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van roek.
50. Van het bestaande bos bij de RWZI dienen circa 50 essen conform de bij de aanvraag gevoegde beplantingskaart behouden te worden welke deel gaan uitmaken van het nieuwe bos bij de RWZI.
51. In het nieuwe bos bij de RWZI dienen circa 30 bomen met een hoogte van 5-7 meter te worden aangeplant. Hierbij dient vooral zwarte populier te worden aangeplant en in mindere mate zomereik.
52. Vanuit de huidige nestbomen dienen enkele nesten overgeplaatst te worden naar de te handhaven essen in de bomenrij langs de Holthuiserweg. Indien het niet mogelijk gehele nesten over te plaatsen dienen nestaanzetten geplaatst te worden.
53. In totaal dient het nieuwe bos bij de RWZI een oppervlakte van ongeveer 5500 m² te beslaan.

Steenuil

54. U dient u ten aanzien van steenuil de door u voorgestelde maatregelen, zoals genoemd in de paragrafen 3.1.3 en 3.2.3 van het rapport 'Natuurmaatregelen dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei' van 03 september 2012 (bijlage 5 bij dit besluit), aangevuld met het aangeleverde kaartmateriaal van 3 september 2012 (bijlage 6 bij dit besluit), de notitie 'Inrichting territorium steenuil' (bijlage 7 bij dit besluit), 'Streeplijst Erfwijzer Steenuil 't Heetkool' (bijlage 8 bij dit besluit) en bijlage 3 van de memo van 16 oktober 2012 (bijlage 9 bij dit besluit) uit te voeren, met in achtname van onderstaande voorschriften.
55. De werkzaamheden aan foerageergebied en nestplaatsen van de steenuil dienen plaats te vinden buiten de voortplantingsperiode van de steenuil. Deze loopt globaal van februari tot en met juli. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de steenuil.

56. De aanleg van de bandijk binnen 200 meter van erf A (deelgebied Voorsterklei) en binnen 200 meter van erf D (deelgebied Cortenoever) dient plaats te vinden buiten het broedseizoen van de steenuil. Deze loopt globaal van februari tot en met juli. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de steenuil.
57. Voorafgaand aan werkzaamheden aan nestplaatsen van de steenuil dienen deze ongeschikt te worden gemaakt. Dit dient plaats te vinden onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de steenuil.
58. Ten aanzien van steenuil dient monitoring plaats te vinden van bezette territoria binnen het plangebied (Cortenoever en Voorsterklei) en de compensatielocaties buiten het plangebied. Hiertoe dient vanaf 2013 jaarlijks onderzoek plaats te vinden naar bezette territoria binnen en direct rondom het plangebied en op de compensatielocaties in de omgeving van het plangebied. Tevens dient vanaf 2013 jaarlijks het gebruik van geplaatste nestkasten onderzocht te worden. Jaarlijks dient vóór 31 december hiervan een verslag te worden opgesteld en te worden aangeleverd aan Dienst Regelingen. Indien blijkt dat na drie jaar na de start van de werkzaamheden de populatie zich nog niet heeft weten te herstellen van de werkzaamheden dan dienen aanvullende mitigerende inrichtingsmaatregelen te worden getroffen zodat aanvullend foeraergebied en eventueel aanvullende nestgelegenheden door het plaatsen van aanvullende steenuilkasten wordt aangeboden. Dit dient meegenomen te worden in het jaarlijks uit te brengen monitoringsrapport. Vijf jaar na de start van de werkzaamheden dient de populatie min of meer gelijk te zijn aan de huidige situatie. Indien hier niet aan voldaan wordt, dient de monitoringcyclus te worden herhaald voor nog eens vijf jaar (waarbij na vijf jaar dan weer eventueel aanvullende mitigerende maatregelen dienen te worden toegepast).

Kamsalamander

59. Werkzaamheden rondom de erven Laag Helbergen en 't Kelbergen dienen te worden uitgevoerd buiten de overwinteringsperiode van de kamsalamander. Deze loopt globaal van november tot en met februari. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de kamsalamander.
60. De voortplantingswateren van de kamsalamander dienen bij de werkzaamheden niet te worden aangetaast.
61. Het erf bij Laag Helbergen dient behouden te worden.
62. De binnen het deelgebied Cortenoever aanwezige poelen dienen behouden te blijven. Verlandde poelen dienen gefaseerd geschoond te worden. Deze poelen dienen verschillende bodemhoogten te krijgen, zodat zij in verschillende jaren droogvallen. Rond deze poelen dient de ontwikkeling van ruigere vegetaties gestimuleerd te worden.
63. Bij erf 't Kelbergen worden voorafgaand aan de overwinteringsperiode voor de start van de werkzaamheden op locatie 't Kelbergen steenhopen en takkenrillen geplaatst, conform de figuren op pagina's 12 en 13 van de memo van 10 oktober 2012 (bijlage XXX bij dit besluit).
64. Rond de poel bij 't Kelbergen dient geschikt landhabitat gerealiseerd te worden, vergelijkbaar met de huidige situatie.
65. Er dienen twee nieuwe poelen gerealiseerd te worden, conform kaartmateriaal van 3 september 2012 (Bijlage 10 bij dit besluit).
66. De twee nieuw aan te leggen poelen dienen specifiek voor de kamsalamander te worden aangelegd. Geschikte wateren dienen een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie te hebben, dienen dieper dan 50 cm te zijn en dienen minder dan 1x per jaar droog te vallen.
67. De twee nieuwe poelen en de twee op te schonen verlandde poelen in deelgebied Cortenoever worden 1x per 5 tot 10 jaar geheel leeggevestigd.
68. De bestaande poelen groter dan 250 m² worden niet actief visvrij gehouden. Wel dient hier een beheer gevoerd te worden gericht op een zo laag mogelijk visstand, door tijdens de uitvoering van het project de bestaande visstand te verlagen en ongewenste soorten te verwijderen.
69. Bestaande poelen kleiner dan 250 m² dienen 1x per 5 tot 10 jaar leeggevestigd te worden.
70. De nieuwe uitlaat in de uitstroomopening dient voorzien te zijn van een visbarrière.

71. Er dient een migratieroute aangelegd te worden in de vorm van een nieuw aan te leggen watergang met een natuurvriendelijke oever. Deze zal worden gerealiseerd conform het kaartmateriaal van 3 september 2012 (Bijlage 10 bij dit besluit).
72. Het is niet toegestaan om de aanwezige en nieuw te realiseren poelen aan watergangen aan te takken.
73. Binnen een straal van 500 meter van de nieuw te realiseren poelen dient overwinteringshabitat aangelegd of geoptimaliseerd te worden.
74. Het overwinteringshabitat dat wordt gerealiseerd rond de twee nieuwe poelen dient te bestaan uit steenhopen, houtstapels, in combinatie met vochtige plaatsen en het aanbrengen van struweel of hagen.
75. De transportroute langs erf 't Kelbergen dient uitgerasterd te worden met amfibieschermen. Aan de binnenzijde van het raster dienen emmers geplaatst te worden om aanwezige exemplaren van de kamsalamander weg te vangen. Tijdens de migratieperiode van de kamsalamander dienen ook emmers aan de buitenzijde van het scherm geplaatst te worden.
76. Zo lang emmers rondom het amfibieraster aanwezig zijn, dienen deze dagelijks gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van amfibieën. Indien deze aangetroffen worden dienen ze overgezet te worden naar geschikt leefgebied in de directe omgeving, maar buiten de versturende invloed van de werkzaamheden. De geschiktheid van poelen om kamsalamander in uit te zetten dient te worden beoordeeld door een deskundige op het gebied van kamsalamander.
77. In de bodem van de emmers dienen kleine gaten gemaakt te worden zodat regenwater uit de emmers kan stromen. De bodem dient verder bedekt te worden met bladstrooisel, zodat amfibieën hieronder kunnen wegkruipen.
78. De schermen dienen aanwezig te blijven totdat de transportroute bij de poelen niet meer in gebruik is.
79. Het wegvangen en overzetten van amfibieën dient plaats te vinden onder begeleiding van een deskundige op het gebied van amfibieën.

Poelkikker

80. Graafwerkzaamheden aan voortplantingswateren van de poelkikker dienen te worden uitgevoerd buiten de voortplantingsperiode van de poelkikker. Deze loopt globaal van april tot en met september. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de poelkikker.
81. Het verwijderen van begroeiing welke potentieel geschikt is voor de poelkikker als overwinteringshabitat dient te worden verwijderd buiten de overwinteringperiode van de poelkikker. Deze loopt globaal van oktober tot en met half april. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de poelkikker.
82. Graafwerkzaamheden aan overwinteringshabitat van de poelkikker dienen te worden uitgevoerd buiten de overwinteringperiode van de poelkikker, tenzij deze locaties ruim voorafgaand aan de overwinteringperiode van poelkikker ongeschikt zijn gemaakt. De overwinteringperiode van de poelkikker loopt globaal van oktober tot en met half april. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de poelkikker.
83. Van poel nummer 1, welke is weergegeven op luchtfoto op pagina 18 van de Memo van 16 oktober 2012 (bijlage 11 bij dit besluit), dient 50% van het water en de oevervegetatie behouden te worden. Op de overige 50% dienen natuurvriendelijke oevers en een moeraszone ontwikkeld te worden.
84. De werkzaamheden aan poel nummer 1 mogen pas aanvangen één voortplantingsseizoen van poelkikker nadat de werkzaamheden aan poel nummer 2 zijn afgerond. Hierbij dient zowel het isoleren als het schonen van poel nummer 2 te zijn afgerond.
85. Het eventueel schonen van poel nummer 2 dient plaats te vinden onder begeleiding van een deskundige op het gebied van amfibieën. Hierbij dient ervoor zorg gedragen dat een deel van de poel met deze werkzaamheden ontzien wordt.
86. Poel nummer 2, welke is weergegeven op de luchtfoto op pagina 18 van de Memo van 16 oktober 2012 (bijlage 11 bij dit besluit), dient gehandhaafd te worden. Alleen langs de noordoostzijde wordt een natuurvriendelijke oever aangelegd.

De poel dient geïsoleerd gehouden te worden van overig oppervlaktewater, met uitzondering van de overstroming van de uiterwaarden met een frequentie van 1x25 jaar. De poel dient eventueel geschoond te worden om deze kwalitatief te verbeteren voor de poelkikker.

87. Langs nieuw water dat wordt aangelegd dienen gesegmenteerde oevers aangelegd te worden waardoor ovale poelen worden gecreëerd. Dit dient plaats te vinden conform de beschrijving in bijlage 5 van de Memo van 16 oktober 2012 (bijlage 11 bij dit besluit). Deze poelen vallen niet jaarlijks droog en omdat verschillende dieptes worden gehanteerd (tussen GLG en -50cm GLG) vallen ze niet tegelijkertijd droog. Deze nieuwe poelen dienen zo gedimensioneerd te worden dat hier geen vis bij kan komen, anders dan met een overstromingsfrequentie van 1x25 jaar.
88. Aan de noordzijde van deelgebied Voorsterklei dient de verbinding met water buiten het plangebied (locatie vier op pagina 19 van de Memo van 16 oktober 2012) (bijlage 11 bij dit besluit) voorzien te worden van een vervaldrempel (stuw). Hiermee wordt voorkomen dat gebiedsvreemde vis via deze verbinding de wateren binnen het plangebied kan binnendringen. Wel blijft uitwisseling mogelijk middels de winterstand van de IJssel.
89. De transportroute langs het voortplantingswater van poelkikker dient te worden uitgerasterd door middel van amfibieschermen. Aan de binnenzijde van het scherm dienen emmers ingegraven te worden om resterende amfibieën weg te vangen.
90. De schermen dienen in de periode juli-augustus neergezet te worden. Tussen de poelen en de transportroute dienen alternatieve overwinteringplaatsen aangelegd te worden in de vorm van maaiselhopen.

Bittervoorn

91. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de seizoenactiviteiten van de bittervoorn, om verstoring in de meest kwetsbare perioden (voortplanting, winterrust) te voorkomen. Voor bittervoorn loopt de voortplantingsperiode globaal van april tot en met augustus. De werkzaamheden aan wateren waar bittervoorn in is vastgesteld dienen buiten deze periode te worden uitgevoerd. Daarnaast dienen werkzaamheden aan watergangen plaats te vinden in een periode dat de luchttemperatuur boven de 0°C ligt en er geen ijsvorming op de betreffende wateren aanwezig is. Afhankelijk van het seizoen en de weeromstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van bittervoorn.
92. De bittervoorn dient tijdelijk weggevangen of geïsoleerd te worden van die (delen van) watergangen waar werkzaamheden aan plaatsvinden.
93. Op de kant geplaatste bagger dient direct gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van de bittervoorn. Indien deze aangetroffen worden dienen ze direct overgezet te worden naar geschikt leefgebied in de directe omgeving, maar buiten de versturende invloed van de werkzaamheden. Dit geldt ook voor eventueel aanwezige zoetwatermosselen.
94. Er dient in één richting gewerkt te worden, richting open water zonder barrières.
95. Duikers dienen minimaal enkele uren voorafgaand aan bagger- en/of dempingwerkzaamheden te worden schoongemaakt zodat vissen hierdoor de versturende werkzaamheden kunnen ontvluchten.
96. In deelgebied Voorsterklei dienen in dezelfde werkperiode, maar voorafgaand aan het dempen van de wateren met leefgebied van de bittervoorn, nieuwe watergangen aangelegd te worden.
97. De werkzaamheden binnen het leefgebied van de bittervoorn dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de bittervoorn.

Overige voorschriften

98. De maatregelen dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing wordt verleend.
99. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
100. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

101. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
102. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Dienst Regelingen, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

Den Haag,

De Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
namens deze:

Bea Deetman
De teammanager Vergunningen Dienst Regelingen

